

ANY XXV.—BATALLADA 1285

NÚMERO EXTRAORDINARI

(0138)
6 DE JANER DE 1894

LA CAMPANA DE GRACIA

DONARÀ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA

Aquest número 10 cèntims de pesseta per tot Espanya

Fora d'Espanya fixarán lo preu los CORRESPONSALS

ADMINISTRACIÓ y REDACCIÓ: Llibreria Espanyola, Rambla del Mitj, 20, botiga.
BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ: Fora de BARCELONA cada trimestre ESPANYA pessetes 1'50
Cuba y Puerto-Rico, 2.—Estranger, 2'50.

L' ARRIBADA DEL ANY NOU (PER M. MOLINÉ)

— Si hagués pogut creure que havia de trobar aquests *afronts*, francament, no hauria pas vingut.

OTECA MIN
1894

ANY VELL Y ANY NOU

o resum del any que acaba de finir pot ferse en poquissimas paraulas, dihen:

«L'any 93 mes que un any de gracia ha sigut any de desgracias.»

Y això que si hi havia un número simpàtich, un número capás de infundir esperançes falagueras, aquest no era altre que l' 93.

En lo passat sige va senyalar aquesta fetxa immortal ab la proclamació dels drets del home, que havian de transformar lo mon de feudal qu'era en democràtic. Las taulas de la nova ley suraren com un objecte miraculos sobre una mar de sanch, y tots los pobles d' Europa, fins aquells que ab mes sanya combaten als intrèpits descamisats de la primera República francesa, no pugueren menos que prestar acatament y adoració a la ley nova, enaltidora de la dignitat humana.

Ha passat un sige, y ab cent anys ¡quàntas mudanças!

**

Aqui Espanya a lo menos, los drets del home s'han transformat en torts, y això ha succehit per abdicació voluntaria dels ciutadans que toleran, indiferents y apàtichs, lo predomini absolut de totes las corrupcions imperants.

Avants per governar una nació lo primer que s'exigia eran ideals, progressius o retrògrados; pero ideals al fi, basats en la fe dels homes y en los entusiasmes dels cors. En nom d' ells se lluytava y en sas aras se moria si era menester. Així eran los homes publichs y així eran també los ciutadans.

En cambi avuy dia, l' home constant, l' home conseqüent, l' home enter que proclama la bondat de aquestas o aquelles ideas, es mirat com un somiatx, com un animal raro, com una evocació arqueològica de uns temps que foren, més aproposit per figurar en un Museo d' estranyes que per dirigir lo timó de la nau del Estat.

Avuy governar es pastelejar, fer jochs de prestidigitació ab totes les idees, falsificar eleccions, convertir en una tayfa de comparses las representacions públicas emanadas del sufragi, embrutar las corrents de l' opinió y nadar sempre contra l' opinió, empobrir al pais y euriquirse l's que governan.

Audacia y despreocupació a dalt: abax decaiment, incredulitat, cansansi, escepticisme, desconcert y sobre tot fàstich.

**

L' any que acaba de transcorre es en tal concepte un proto-típ de decadència, miseria y vergonya.

Los fusionistas, heréus dels conservadors, ab tot y haver constituit un ministeri de notables, no han donat un pas segur, anant sempre a tomballóns pel mateix llot en que ls seus antecessors se revolcaren, fins que ja no hi hagué más remey que retirarlos, porque ells mateixos se feyan fàstich.

Faltant descaradament a totes les sévases promeses y a tots los compromisos solemnement contrets ab lo pais, en lloc de les anunciades economias, castigant implacablement los gastos inútils y estroncant ab mà ferma tots los despilfarros deguts a divuit anys de política restauradora, no tingueren valor sino per deixar cessants a alguns centenars de peons caminers y altres miserables xanguets, deixant en cambi subsistents tots los sous escandalosos, totes las prebendas opíparas ab que s' xalan los insaciabls tiburons que custejan en lo mar revolt de la política y l' administració.

Lo pais necessitava rebaixa en los tributs que ja s'havien fet insoportables; y l's tributs foren aumentats.

La nació reclamava ordre y equitat en la imposició dels mateixos; y aumentaren encare mes lo desgabell y la injusticia.

Per primera vegada, després de molt temps, sembla que l's ciutadans, indiferents sempre que s' atentava als seus drets, anavan a mostrarse indignats, al veure que s' atentava a la séva escorreguda bossa, l' única entranya sensible, en los actuals temps de decadència general.

Surgiren per tot arreu protestas y disgustos; se constituïren en molts províncies núcleos de resistència; en algunes poblacions se iniciaren huelgas de contribuents; se sentiren xiulades formidables y s' presenciaren motins imponents; ministres que avants s' enorgullian ab la séva popularitat, no gosavan a viatjar sino de incògnit y ab las espallasses guardadas per la forsa pública; a San Sebastián, a Santander, a Montblanch se derramá la sanch del poble... No sembla sino qu' estavam ja en vigiliyas de la tremenda. La corda estava tivanta y havia de trencar-se.

Tothom esperava que sonés l' hora de la reivindica-

ción, l' hora de la neteja, l' hora de la purificació del ambient corromput en que l' pais s' asfixia...

Y vingué lo de Melilla.

**

Un home públich va insinuar un dia en lo Saló de Conferencies del Congrés, que lo de Melilla tenia totes las trassas de una maniobra del govern a fi de distreure l' atenció dels espanyols.

Y s' fundava, al dirlo, en que la construcció del fort de Sidi Aguiaraz, ordenada de cop y volta pel govern a lo millor de las grescas del últim istiu, no podia obendir sino al desitj de provocar a las kàbilas rifenyas y provocar un conflicte, que despertés l' espiritu patriòtic fent olvidar la guerra que l' pais en massa havia declarat al ministeri fusionista.

L' home públich que així s' expressava, deya en confirmació de la séva sospita:

—La prova de lo que dich está en que en los presupuestos del Estat, no hi figura la cantitat més mínima, destinada a la construcció del citat fort.

Si això sigués cert, resultaria una responsabilitat monstruosa contra l's que ab l' afany de capejar lo temporal que amenassava acabar ab ells, cap reparo tingueren en fer servir de joguina una cosa tan sagrada com los sentiments patriòtics del poble espanyol.

Si això fos cert, podriam dir que no contents de devorar la sustancia del pressupost, se nudrian ab la sanch dels nostres soldats, enviats a morir miserablement a las inhospitalàries platjas africanas, y ab las ilusions més puras y mes santas de un pais, qu' en mitjà de la seva decadència, encare sent y' s' mou als estimuls del patriotism.

**

De totes maneras, la qüestió de Melilla, acabada de la manera que tothom sab, ridiculament, ha posat en evidència que l's immensos recursos que s' exigeixen a la nació s' consumen miserablement, sense que ningú emerxí, ni marina, ni forta pera retxassar qualsevol agressió de que poguem ser objecte, y ha demostrat ademés la impotència, la torpesa y la frescura dels governants fusionistes.

Dos mesos per reunir y movilizar 25,000 homes.

Y després, quan los tenim allá, quan tothom espera ansios una acció energica y decisiva, que posés en bon lloc lo nom d' Espanya, l' exèrcit de operacions no passa d' efectuar unes maniobras dignas rivals de las de Calaf, y s' entreté anant a missa, presenciant las continuas conferencies del heroe de Sagunto y l' germà del Sultán, y veient com s' aixecan algunes parets de pedra y fang, que havian de caure y desfere com sopas, a la primera gotellada dels núvols.

Y diuen qu' hem lograt la pau; y afegeixen que se 'ns ha dat tot lo que voliam; y com en aquells desafios ridiculs que soLEN acabar a la fonda, declaran que el honor està satisfecho.

Espanyols: tapémens la cara y sobre tot las orellas.

L' eco de las riatllades del mon enter, que 'ns tenia per un poble desgraciat, pero valent y digne, ressona per tot arreu, servint de coronament a las desgracies y a las vergonyas degudas al fet de suportar uns governs, que cap altre pais del mon, ni l's més infelissos y degradats suportarian.

¡Ditzós any 93!

No podias acabar de una manera més afrentosa.

**

Y ha vingut lo 94.

¿Qué farem?

¡Ah! En va girém la vista en torn: l' horitzó està cubert, y no s' divisa en lloc un raig de llum ni d' esperança.

Un aplanament general reyna per tot.

Las situacions polítiques no cauen, s' ajupan podridas y desconceptuadas. Fusionistas y conservador; conservadors y fusionistas: aquesta es la cinfa fatal que farà ara dinou anys que vé funcionant, agotant ab los seus catufols la riquesa de la nació, y trayent ab l' ayga l' llot corromput del fondo del pou ahont v' caure precipitada la dignitat nacional.

Tenim los governs que 'ns mereixem.

L' aspiració republicana podria salvarnos; pero l's homes que l' encarnan, destinats a dirigirla, lluny de encaminar a buscar una concentració de forces, basada en l' unitat de pensament y d' acció, sembla que se las apostin a qui mantindrà ab més tenacitat y constància la divisió, la diferenciació, la diversitat de criteri, la esterilitat y la impotència.

¡Ay de nosaltres si ni en nom de la patria, més que opresa decayguda y anémica, sabém fer de una vegada l' sacrifici de las nostras miserias!

Ab sols sabessen los prohoms republicans concentrar los seus esforços, arborant una sola bandera de unió y formulant un sol programa pràctic y racional, l' any 94, que comensa ab monarquia, acabaria en Repùblica.

Y llavors podriam dir ab rahó:

«Any nou, vida nova..»

P. K.

DE SENMANA A SENMANA

(SONETS-RESUMEN)

D' una setmana a l' altra, com qui res, hém fet lo salt d' un any, i un senyor salt!

Ja tenim al noranta quatre a dalt y enterrat al ditxós (l) noranta tres.

D' un any que solo delictes ha comés es fill illegítim—diuen—l' any actual.

No caldrà sinó que fés igual que 'l seu pare, ab las màximes que ha aprés.

Y no s' creguin, del modo que tot bull,

que hi tingui gran confiança; més clar, gens:

me l' miro, francament, de cua d' ull fixantme en un refrà dels més corrents,

puig si alló *Talis pater...* es vritat,

bon nap n' haurém d' eix any, donchs, arrenyat.

PEPET DEL CABRIL.

LO QUE PORTARÁN LOS REYS

A D. PRAXEDES

NA ampolla de Tònico Oriental per ferli creixe l' cabell.

Lo seu famós tupé va pansintse a marxes foras y necessita alguna cosa que l' reforsi y aixiribeixi una mica, perque si no, es home alaygna.

AL SENYOR MORET

Una paca de cotó fluix.

Aquest cotó li podrà servir per tapar les orellas y evitarse l' disgust de sentir lo coro d' *alabances* qu' en honor seu està entonant l' Espanya entera.

A DON ARSENI

Una cassola per fer l' estofat.

De llorer no n' hi portarán, perque pel cas podrán servirli perfectament los que ell durá de Melilla.

AL SENYOR GAMAZO

Un nivell.

Serà l' únic medi de que pugui nivellar lo pressupost; perque si ha de ferho ab las sévases midas econòmicas, me sembla que no'n surtirà pas.

AL MINISTRE DE MARINA

Un mosso de la esquadra.

Lo pobre ministre quedará mut de sorpresa, al enterarse de que l' *servey* de la esquadra va ab espardenyas y barret de copa per tot dia.

AL SENYOR LÓPEZ DOMÍNGUEZ

Un tractat pràctic de *palinodia*, que consta de dues parts:

Primer: *O a Melilla o a casa.*

Segona: *Ni a casa ni a Melilla...*

L' obra està ilustrada y porta un retrato de la *Formalitat*, una mica confós.

A DON ANTON

Un sach ple de paciencias.

A paciencia per dia, 'n téper una pila d' anys.

AL MORO AMADI

Unas orellas, novas de trinca.

Així, si troba algú que las hi talli altra vegada, podrà tornar a guanyar mil pessetetas.

AL SENYOR MAURA

Una mica de sanch freda.

Que bé la necessitarà per aguantarse l' riure quan veji entrar a casa séva a don Arseni ab lo *llorón* caygit y la espasa pacíficament envanyada.

A DON CARLOS

Unas ulleres verdes... pero baratas.

Aquestes ulleres li servirán pera mirarse l' Espanya y poquer dir qu' es verda.

Així ningú s' estranyarà de que no la pugui haver.

AL SENYOR ROMERO ROBLEDO

Una barra nova.

La que fins ara ha vingut usant està ja molt gastada y comensa a no fersos cap efecte.

AL SENYOR NOCEDAL

Un trampoli.

Es lo trasto que s' necessita per fer sense perill un salt mortal, verbi gracia, desde l' integrisme a las institucions vigents.

A BARCELONA

Una cadira.

Al mènos, mentres espera que l' nou Ajuntament fassi alguna cosa bona, podrá seure.

Y com sembla, que n' hi ha per molt rato....

AL POBLE ESPANYOL

Las contribucions estableties, las que ara acaban d' establir-se... y las que aviat s' establirán.

A DON EMILIO

Qui sab!

¿Veritat que tindria remoltissima gracia que després de lo que ha fet per ells no li portessin res?

F.

MEDITACIÓNS

D' UN SOLDAT MORT EN LO CAMP DE MELILLA

Vet' aquí què la gran guerra que 'ns havien anunciat poch avans de comensar

no's necessitan alforjas,
ni rémingtons, ni canóns.
Diu que 'ls rifeños reculan,
div qu'en Maymó està pres;
per lo tant lo de Melilla
ja està llest; no ha passat res.

¡Res!... ¿Y 'l desgraciat Margallo?
¿y 'ls ferits à tras-cantó?
¿y 'ls estragos que 'ns causaren?
¿y 'ls morts, com un servidó?

—Ja ha terminat lo conflicte—
diu que don Arsení diu.
¡Home... jo també ho diria,
si ara com ara fós viu!

Pero això de que un se trobi
repositor en lo fossar
y hagi de senti aquests quèntos,
jo no m'ho puch acabar.

Quan varem entrá en campanya,
vam ferho ab la condició
de rentar tots los ultratges
fets al nostre pabelló.

—Si moriu—ens deya 'l jefe,
vostra pàtria us venjará...—
Y ara qu' es hora de ferho,
l'exèrcit plega y se'n va.

La bandera de la pàtria
crech que queda al cap y al fi
de la mateixa manera
que 'l dia que vam venir.

—Llavors estava tacada?
Pues ara també ho està.
¿No ho estava? Pues ¿com diable
ens varen entabà?

—Per qué hi vam venir a Melilla?
¿per fer riure un xich al mon
y veure com quatre askaris
portan pres a n'en Maymó?

Si es així, un millo de gràcias:
per més que ara ja hi fet tart,
trobo que aquest espectacle
m' ha surtit un xiquet car.

La guerra, ja ho sé, es la guerra:
quan toca 'l torn, s'ha de fer
lo que la pàtria ens demana
y dar la sanch, si convé.

Pero ¡darla per un lio
tan gros com lo que aquí hem vist!...
¡Morir sense fi ni objecte!
Caballers, això es molt trist...

Jo que 'm creya torná a Espanya
cubert de llorers marcialis,
¡trobarme en terra de moros
jayent y cubert de cals!...

Sento tot lo que aquí diuhen
y, ho confesso en bona fé,
per més que penso y barrino,
no acabo d' entendre re.

Vé 'l invicto don Arsení
ab un remat de soldats;
s'aixecan per totas bandas
reductos fortificats.

Se trassa un plan de campanya,
se gasta un munt de dinés...
y a lo millor de la cosa,
prou: ja no passa res més.

—Hem lograt lo que voliam?
¿ens han donat la rahó?
¿castigarán als rifeños?
¿pagarà l'emperador?

No ho sé. L'únic que a mi 'm consta
ab tota seguretat...
es que un dia van matarme
y que ara estich enterrat.

C. GUMÀ.

La sabateta al balcó
aquesta nit vull posar
pera veure lo que 'ls Reys
lo que 'ls Reys me portarán.
VÍCTOR BALAGUER.

Lo rido dels carranxes y
cerros tocate estrepitosament
pel l'alegre jicalla, recorda
'ls pacífics vehins de Valen-
cia que ha aplegat l' hora de
celebrar una de las festivitats
més tipiques y populars que
la tradició cristiana conserva:
la festa dels reys.

La gent de bon humor, desitjosa de divertirse, se
tira al carrer y darrere d'alguns jovens, que provi-
sts d'hajes de vent, se preparen a esperar als ma-

gos, s'envà cap al carrer de Sant Vicent, per el que,
seguint una antiga costum, soLEN éstos entrar tots los
anys en la bonica ciutat de les flors.

—A los reyes,
jiques y velles,
y casades,
y doncelles,
canten desganyantse alguns jiques desvergonyits
hasta acabar per complet la popular cansó, que no
copie sancera, per lo final lliure que té.

De pronte la gent s'arremolina, l'alborot creix, y
corrent com una exhalació de boca en boca, s'ou cridar per totes parts:

—Ja están ahí!... Ja están ahí!

Aixina es. Carrer de Sant Vicent amunt, a caball
en tres burros, caminen els esperats reys entre 'ls jiu-
llits dels homens, les carcallades de les dones y el re-
bombari dels jiques que, ab los tambors y matraques,
armen un algarabía de mil dimonis. Els trajes dels
magos no poden ser més ridiculs: porten foguers al
cap en lloc de corones y trosos d'estora vella a la
espala a manera de mantos reals. Al vorelos vestits
d'eixe modo y ab les cares plenes de masques, no es
estrany que 'l poble 'ls prenga per lo que 'n realitat
son: per uns carboners.

—Això son els reys? —li diu un jique a son pare.
—Vaja un jasco que m'han donat! Jo 'm pensava
qu'eren altra cosa y son uns homens com els demés.

No estava certament desprovista de filosofia la ob-
servació del monyicot. Perque 'ls reys, de veres ú de
jances, son homens y tenen com a tals les mateixes
virtuts y pàsions qu' estos.

Asó es una peregrulla, es cert; pero no está demés
el recordarla.

Dende que les idees democràtiques se generalisaren
y el seu esperit s'encarná en nostres lleys, hi ha
molts de subjectes que, pera la governació dels Es-
tats, no creuen convenient la forma monàrquica.

Per això el que haja alguns republicans que no ad-
mitixen atres reys que 'la de la baralla.

El famós maestro Juan, un propagandiste popular
de la forma federativa, deixantse dur d'una intran-
sigençia de mal gust, ni encara estos admitia.

Era nostre home molt aficionat a jugar al burro,
pero dende que 'n lo Centre Republicà li va ouir Castellar enaltir les excelencies de la república fede-
ral, no volgué mai pendre una baralla.

—No vulch jugar a les cartes —solia dir cómica-
ment —perque tinch la seguritat de que com entre 'n
lo rey me farán burro.

Digrecions apart, lo cert es que la festa dels reys es
per excelència la de la primera edat. Els jiques s'
adornen felisos en brasos de ses mares, no sense ha-
ver posat avans la sabateta al balcó pera vore lo que

'ls reys els deixaran, y ensomiant els veuhén dirigits
per una brillant estrela, encaminarse a Belém ahont
acava de naixer el Jesu-set en un rústich pesebre.

No està mal que 'ls jiques —criatures al fi— ensomien en los reys y posen les sabatetes al balcó; lo
estrany es que les posen també alguns homes bar-
bots.

Balaguer les posà una volta y li varen deixar els
reys una cartera de ministre.

Pero això fou un cas excepcional.

Y sino que hu diga un possiblste amich de don
Emilio.

L'any pasat va posar al balcó les sabates y al al-
tre dia se trovà una carabasa.

Si enguany insistix en posarles, ja 'sé'jo lo que al
pobre home se li espera:

¡Un mico!

J. F. SANMARTÍN Y AGUIRRE.

A coincidit ab las satisfaccions
que 'ns han donat las kàbiles rif-
fenyas, l'assassinat del doctor
espanyol Sr. Alcázar, perpetrat
pels moros de Larache.

Això es lo que aném guanyant
ab las nostras eternas compla-
cencies.

Los moros matantnos y 'ls go-
bernants espanyols posantnos en
ridicul.

Jo no dupto que 'ls moros de Larache, al assassi-
nar al metje espanyol devian dir:

—Vajin aquestas punyaladas á compte de la indem-
nisió que reclama Espanya.

L'acte de pendre possessió l'Ajuntament de Mala-
ga va acabar com lo rosari de l'aurora.

Al practicarse l'elecció de tinents d'arcalde sembla
que 's feyan jochs de mans, com si's tractés de
unas eleccions qualsevol, y va haverhi crits, protes-
tas, cops de bastó, cadiras en l'aire y fins van sor-
tin a relluir algúns revòlvers.

—Vaya uns malaguenyos més intemperants!... Ba-
rrallar-se avants de seure's a taula, i veritat qu' es molt
lleig!

Los possibilistes que segueixen al Abarzuza estan
molt cremats perque 'l govern en molts punts d'E-
spanya s'ha negat a complaure'ls, nombrant alcaldes
als candidats que patrocinavan.

Jo casi m'alegro de lo que 'ls passa.

—¿No tenian las dents tan afiladas? ¡Donchs que ro-
seguin l'os!

—Ja ho deyam —exclama La Publicidad —que 'ls
elements coalicionistes eran incapassos de realisar la
coalició, incapassos de conservarla, incapassos com-
pletament de fer res profitós pera el porvenir de la
democracia y de la República.

Pero Sra. Publicidad: ¡y 'l Sr. Castellar aconsellant
als seus amichs que se 'n vajan ab los monàrquichs,

per ventura ha sigut capaç de alguna cosa que vestiu
pugui alabarla?

En *El Nuevo Régimen*, periòdic federal, hi viaria
llum un article del Sr. Pi y Margall, combatent la
coalició republicana per innecessària i per què ame-
mament produíxer intrigas.

Sensibles són aquestes confessions; però es molt
més sensible encara que "ls fets y la cegueria de certis
homes, fins a cert punt les justifiquin.

Ja fa algun temps que venim diuent lo mateix: les
coalicions fracassan sempre, una volta transcorregut
lo motiu que ha donat lloch a las mateixas. S'el la
unió sincera de tots los republicans pot ser necessària
en resultats positius, y més gran autoritat y més ef-
tiva obtindrà qui majors sacrificis realisi per a conse-
guirla.

La Càmara de comers de Girona s'ha negat a su-
criure la pretensions dels que han tractat de conve-
rir als industrials tapers en los ausiliars del senyor
Moret.

Donant una admirable prova de bon sentit, la indica-
da Càmara de Comers entén que no hi ha d'altres per-
nicios que "l'unió y la solidaritat entre totes elles,
son condicions avuy més que may necessaries pera
combatre ab èxit als aliats de la producció extran-
gera.

En Romero Robledo tot just arriba a Madrid, ja se
n'va de la llengua, expressant qu' en concepte seu
no es necessari demanar als moros la més mínima in-
demnisió.

¡Y está clar! ¡Qué dirian los moros si arribessin a
estrangular baix lo mateix pèn que als contribuents
espanyols?

CARTAS DE FORA.—Quina broma no va armar a la iglesia
de Llagostera, la nit de Nadal, ab motiu de celebrar la misa
del gall! Tenim una carta que 'ns detalla pas per pas tota la
ceremonia ab honor de moixiganga mistica profana: y en verti-
tat, no tenim prou pit per publicarla, tan viu y roventest soh
los detalls que conté. Ab l'orga tocant certa classe de missas
ab la gent casi disposada a ballar, ab dos o tres xiles oberts
de pells de bò, com per demostrar que de la llana v'ha sortit
tot allò més que actiuds semblava una mascareta carnava-
lesca. —Al final, quan la gent sortia, va haverhi empentes y
fins va repartir-se algun bolet, distingintse en la refega un dels
ensotanats que acabava de pendre una part més activa en la
missa del gall. Ja se sab: després de la missa del gall, lo fosari
de la austra.

Un dels diumenges del finit Desembre morí a Cadaqués
D. Santiago Suárez Alvarez, masó gran 15 y lluita pensador,
personat molt estimada en la població. A l' hora de la mort se-
mbrà a sa família que se l' entererà en el cementiri civil sense
la menor intervenció del element eclesiàstich. Això s' anava a
fer al dia següent, haventse obtingut lo correspondient permís
del jutge, quan de repent se presentaren les tres escolanies de
la vila, emprenyentes en verificar l' enterrament del caigut; com si
l' final sisgués lo més convenient creyent. En va procurar la
família y ls amics que s' respectés la voluntat del mort, des-
prés de dos hores de discussions, y quan ja la comunitat s' en-
caminava al cementiri civil, se presentà l' Arcalde a detenir-
quedant lo cadàvre al mitjà del camí, en tant se buscava una
solució al conflicte. Contrà l' dret de la família, lo caigut era
retornat a la població e introduït a la iglesia, y enllà una ma-
trevida arrancava las insignias masòniques que figuraven sobre
l' atant, després de lo qual lo difunt era traslladat al cementiri
catòlic; acompañant de un capella y una creu. —No pot re-
narse un atre pello més odios, ni un insult més orosada! —Cra-
rem que las autoritats de la província de Girona, interessades
en que la llibertat de conciencia siga per tothom respectada,
pendràn cartas en un assumpt que ha escandalitzat a tots los
elements liberals de la important població de Cadaqués:

FINIS CORONAT OPUS.

or calificar de colossal l' atac que ha
que l' heroe de Sagunto s' ha despedit
de la primera brigada del segon cos
dels primers.

Primer pàrrat: «El ejercito viene
aquí a castigar los desastres de la
kábilas y á la ofensa que se se-
ponía haber inferido á nuestra bandera,
violando nuestro territorio».

Se supone... Es d' així que fan
sas salvajes que van invadir a Espanya
entera no eran altra cosa que
simples exposicions. Ademés com dimontri la història de la
guerra de Sagunto, que s' ha
dissat, si a Melilla no hi ha ayguda? A Melilla, entenguts bé, no hi
ha venia de algunes dels qui han anat.

Pàrrat segon: «Las acciones del 2, 27 y 28 de octubre, que
en un principio se creyeron desastrosas para nuestras armas, no
lo fueron tanto, porque, según datos conocidos posteriormente,
a cambio de poco más de 50 muertos de nuestra parte, tuvieron
los moros más de 200 bajas. No obstante, por el elevado numero
de fuerzas disponibles, no pudo tomarse la ofensiva».

De manera que la mort del intèrpret Margallo, l' ocupació del
nostre camp per les kábilas, la profanació dels edificis, tots
los horrors y tots les maldàts dels rifenyos... no s' ha podut
detener. Llavors que enviar a Melilla 25,000 homes? Una legio-
na de l' orosada No. ns apresurarem que ara 'ns ho dirà l' heroe
de Sagunto:

«Tal resultado, debido, á las excelencias del armamento y
medios de combat de que se conta, ha devidit poder res-
ponsar a los moros, que á pesar de su superioritat numerica
sobre los 1,500 homes que tenian en frente sufriren la gran

Hele, hele per de viene—el infant vengador.

Horrors de la guerra. — El camp espanyol.

Horrors de la guerra. — El camp rifeny.

CARITAT CRISTIANA

— Senyor bisbe, senyor bisbe,
des vosté l' de Santander?
Doncs fassí l' favor de admetre
aquests dos mil dures.
M' hi enterat de les desgràcies
que ara poch han suferit,
y vull socore a les víctimes
ajudat per vosté, qu' es,
lo senyor bisbe,
lo senyor bisbe,
lo senyor bisbe
de Santander.

— Sé que han quedat molts vindars,
se que hi ha molts orfanets
y que la negra miseria
s' ha escampat per tot arreu.
Per aplicar a les ferides
lo balsam corresponent,
no hi trobat altra persona
ab tants tituls com vosté,
qu' es senyor bisbe,
qu' es senyor bisbe,
qu' es senyor bisbe
de Santander.

— Modesta es la méva ofrena,
pero si's reparteix bé
pot aliviar algunes penes
y calmer molts sufriments.
Dongui lo que jo li entrego
als més débils y pobres,
y tots ells, sense cap dupte,
pregarán eternament
pel senyor bisbe,
pel senyor bisbe,
pel senyor bisbe
de Santander.

Lo senyor bisbe, en efecte,
reb lo pilot de diners,
que contats ab tot escriptol
fan, realment, dos mil dures.
¿Com s' ho arreglarà per dals hi
un destino convenient?
¿Com podrá conjuminar-ho
per repartir-los ben bé
lo senyor bisbe,
lo senyor bisbe,
lo senyor bisbe
de Santander?

Lo bon senyor reflexiona
una hora y dues y tres...
Donarho tot à la viudas?
D'estinharò als orfanets...
Qu' n' tira l' home de càculs!
Qu' n' forja de pensaments!
No n' hi passan pochs ni gayres
de projectes pel cervell.
al senyor bisbe,
al senyor bisbe,
al senyor bisbe
de Santander!

Al últim se determina.
Hi ha un ditxo que ho diu molt net:
«La caritat ben entesa,
comença per un mateix.»
Les deu mil pessonetes
serviran, pel somaments
d' una iglesia molt hermosa
que diu que tracta de fer
lo senyor bisbe,
lo senyor bisbe,
lo senyor bisbe
de Santander.

— Y las viudas?... Que s' arreglin.
Y los orfanets? Lo mateix.
Mentre l' iglesia s' aixequi,
lo demés no va ni ve.
Edifici es lo que importa....
per fer bé, ja queda temps....
Així almenys ho practica
y així ho acaba de fer
lo senyor bisbe,
lo senyor bisbe,
lo senyor bisbe
de Santander.

C. GUMÍ.

LA SOLUCIÓ

I
VISTA DESDE MELILLA

ON Arseni y un periodista:
— Y doncha, general, ¿diu que així
s' ha acabat?

— Així ho sembla. Ara Jane 'n
via a Marruecos a concertar lo trae-
tat de pau. Los moros han arriat
vela y están disposts a donar tot
lo que se 'ls demanarà serà...?

— ¡Uy! Una infinitat de coses. En

des pèrdues, el desastre habria de su número si acceptaran la
dictadura con 22,000 homes.

Això sistem perque va arribar el Africà l' exercit expedicionari:
no va anar sin per combatter als moros, sin per fer reflexions
que considerava musulmanes... i quins han sigut les
conseqüències de la expedició vengadora?

Si, si, ja hi ha prou de haver rentat la nostra bandera ab
la nostra beneficia. Que els podien desear! Acaben de donar, ja
avaria a totes las nacions civilitzades, les quals sempre que feien
una crida, quedaven satisfechas fent dinar una missa de temps
y encetmant, degudament servida cada cop. Tot l' a-
munt se son simpaticos.

La missió del general sagunt ha terminat. La guerra cont
Sultán no se'ha ann. i en aquella charanga al ciutat
de Sagunt, yo espero que el contingents del perverir lo
haguen massa ja no la queden més mes que fer. Pero como sumo
militar necessari, todos procederán como hasta aquí han de-
cidit, per fer més que així. Així com el patrionimo y des-
sires de que tantas brutes habent dedit, han pescat recuertes
de que tantas brutes me hacen arribar obsequis, que no
s' estan, i tantas esperances me hacen arribar obsequis, que no
s' estan, i tantas obsequis me hacen arribar obsequis.

Y aquí diu en el sainete:
— Personas sus buenas fiates.

L' alacanç del heroe de Sagunto pose digne termen y corona-
ment a la campana 3 MILITAR III a la ciutat de Melilla.
Vea'l pais espanyol tan econòmic i sombrer a tots
de moros i 1677 empaissera enfront Gobier.
Les tropas regressen a la Península, y en tant los moros de-
las tropas entrant i sortint de Melilla, s'han i vendre pescat
que s' han i comprat, com el aquests dos articles fosen im-
portants expressant lo que 'ns h'ia i lo que som.

Així se'n adonan! Al últim ens ha fet saber abontera la cer-
emonia mazca del sacerdot. Tot allò de la refusió del rifenyos
de l' enterprise de Maximón, de la sumissió dels cabos de las ta-
mes, de l' ocupació del camp y de la missa, eran romances
que s' han clarament percutit. No s' ha ratificat guerra... No
s' han més los que han refutat. Simó el heros. Així s' han
dissat, entre que i racons matrons.

La guerra cont la sultana ha terminat. La guerra cont el
Sultán no se'ha ann. i en aquella charanga al ciutat
de Sagunt, yo espero que el contingents del perverir lo
haguen massa ja no la queden més mes que fer. Pero como sumo
militar necessari, todos procederán como hasta aquí han de-
cidit, per fer més que així. Així com el patrionimo y des-
sires de que tantas brutes habent dedit, han pescat recuertes
de que tantas brutes me hacen arribar obsequis, que no
s' estan, i tantas esperances me hacen arribar obsequis, que no
s' estan, i tantas obsequis me hacen arribar obsequis.

Y aquí diu en el sainete:
— Personas sus buenas fiates.

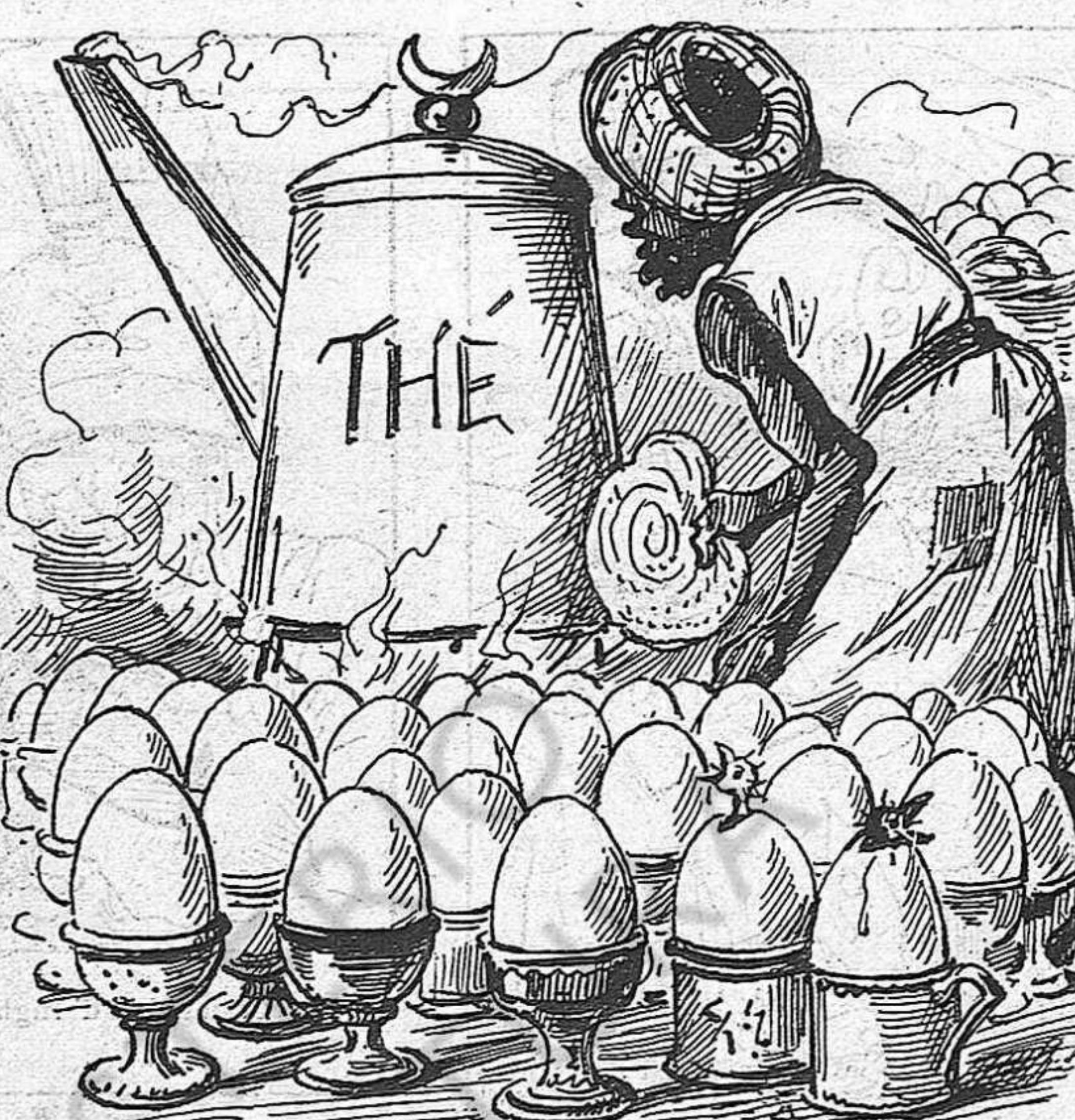
Així com la questió de las tropas l' hem acabat. La
missa, la questió del Sultán podrà dira per terminada ab
un ciutat de tres capellets.

P. DEL O.

LA PAU DEL MORO Y L'EMBAIXADA (per M. MOLINE)

Preparatius del embaixador

Preparatius per rebre l' embaixada

primer lloch lo castic dels promovedors del conflicte. Maymon Mohatar està ja en mans del emperador, y no li arrendo la ganancia. Lo menos que li pot succeir es que 's quedi sense cap.

—Y després ¿qué més demanaré?

—La demarcació definitiva dels límits. Convé sapiguer d'una vegada abhónt es à casa nostra y ahónt comensa la del veí. Quan la frontera estigui trassada, hi posaré una tanca de fil-ferro perque 'ls moros no puguin alegar ignorància.

—¿Vol dir qu'en lloch d'alegar ignorància no alegaran que 'l fil-ferro 'ls convé y se l' emportarán?

—No tingui cuidado: ja hi haurà centinellas à cada vint-i-cinc passos.

—Qué més demanarà, general?

—Autorizació àmplia per fer dintre del nostre camp tot lo que 'ns dongui la gana: forts, carreteras, plantacions, obres al port, empedrats als carrers de la ciutat, millorats al interior de las casas...

—¿Qué més?

—Cóm? ¿Encara vol que 'ls demanem més cosas, pobragent?

—¿Y la indemnisió?

—Ah! Es veritat: aquest punt l' hem de discutir ab una més de calma. Las qüestions de diners son molt delicadas, y pot succeir molt bé que Muley-Hassan ens vulguï donar quatos, pero no 'n tingui.

—O al contrari, que 'n tingui y no 'ns en vulguï donar.

—Ja ho veurém. Sobre això es impossible adelantar judicis.

—De manera que vosté se 'n va...

—Tan aviat com pugui. Cóm que 's tracta d' una embaixada de gran gala, m' haig d' endur tota la roba bona y 'l casco 'nou.

Sé que allà 'm rebràn ab tots los exploders de la pompa musulmana, y vull que 'ls moros vejin que en quant à uniformes lluhents y plens de quincalleria, la nostra es una de las primeres nacions del mon...

II

VISTA DESDE MARRUECOS

L' Emperador y 'l seu primer ministre:

—Està tot à punt, Garnit?

—Sí, magestat: 'l embaixador espanyol pot venir sempre que vulgui.

—En quin sentit està aquessa gent?

—Inmorable: los cristians son per lo que 's veu una colla de babaus. Tant que volian fer, tant volian dir y ara sembla que han arriat velas y están disposats à consolarse ab qualsevol friolera.

—¿T' han enviat ja la llista de las sévases pretensions?

—Sí; no es molt llarga.

—¿Qué volen?

—Demanan en primer lloch que 's castigui à Maymon-Mohatar.

—¿Aquell riffeny tan rich? Impossible.

—Fugiu! Agafarem qualsevol moro venturer, li tallaré el cap y 'l enviaré als cristians dientlos que 's lo de 'n Maymon.

—Està bé. ¿Qué més volen?

—Senyalar definitivament los límits de Melilla.

—Bueno; que 's senyalin ab una ratlla de guix, que la pluja 's cuidará d' esborrarla.

—Cá!... Que 's senyalin ab lo que vulguin; encare que signi

ab una paret de pedra. ¡Aquell terreno ray que no es nostre!...

—Tens rahó... No sent nostre, que 's quedin lo que 's sembla. ¿Demanan alguna cosa més encare?

—Sí; volen que 's reconeixem lo dret de fer en lo seu camp tot lo que 's acomodi.

—À dintre de casa séva?... Sí, sí: signem generosos; deixemlos-ho fer tot. ¿Qué més demanar?

—Una indemnisió.

—Hola! ¿quàrtols? Això ja es més serio.

—No us amohniu. Esperém à veure quina cantitat voldrán.

—Oh! Pero de lo que demanin, no més n' hem de prometre la mitat.

—Cabalment: com à prometre, penso allargar-me fins à la mitat; com à donar, tinc intenció de no donarlos res.

—Pero si ells insisteixen... Mira, Garnit, que 's cristians son molt interessants...

—Si tant m' apuran, un cop fixada la indemnisió, exigiré que me l' acceptin à plassos...

—Ab això s' hi avindrán: en l' altra guerra ja vam ferho.

—Bueno. Donchs los pagarem en xavos.

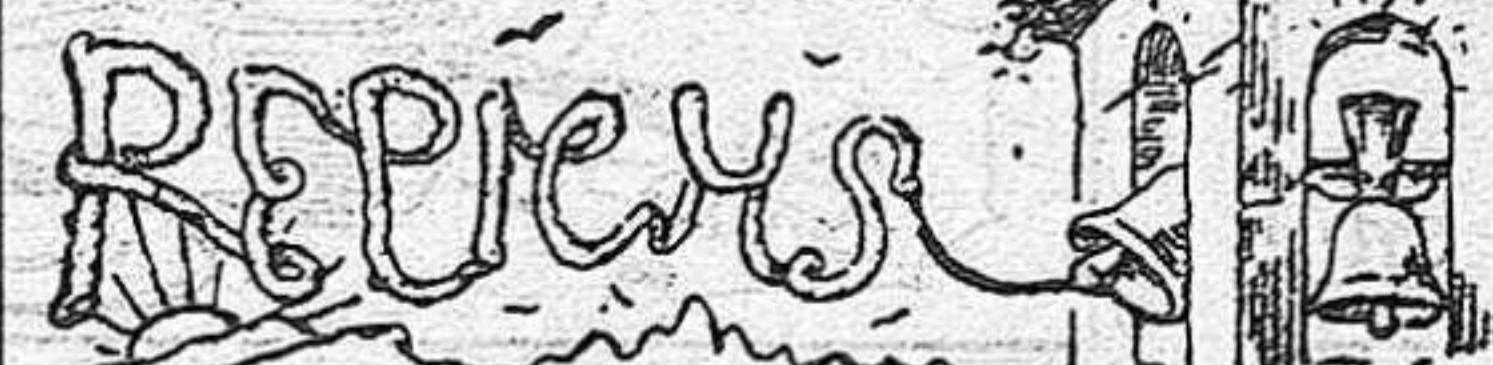
—Y 'l plassos ¿de quánt serán?

—De dos pessetas y mitja senmanals.

—¿Com las màquines de cusir?

—Justa!

FANTÀSTICH.

Los presoners rifenyos enviats à Tanger (Apunte del natural de nostre corresponsal J. Blanco Coris)

MAIMON MOHATAR

Apunte directe fets a bord del
"Pladearzón",
J. BLANCO (C.R.)

Meddu el Mach

A bord del "Luzón".

N home públich de molta perspicacia, presúm que la qüestió de Àfrica acabarà sent sotmesa al arbitratje de Inglaterra.

Podria molt bé ser: hem caygut tant al fondo que ja tot es possible.

En aquest cas, ja veurán com se reproduix lo qüento de la nou. ¿No 'l saben? Vaig à contar-lo.

—Senyor jutje—varen dir—resolgué la qüestió. Lo meu amich va veure aquesta nou, y al dir ell que la veia jo vaig cullirla. ¿Qui se la menja?

Lo jutje ab un trempa-plomas va trencarla ab cuydado, trayentla sancera de la closca, y va dir:

—Una esclofolla pel que la và veure: l' altra escolla pel que va cullirla. ¿Esteu contents?

—Pero y la nou?—digueren à una 'ls dos litigants.

Y el jutje respondé:

—Lo qu' es la nou m' la quedo jo, en pago de las costas del judici.

Ja veurán vostés com Inglaterra será molt caràs de quedarse la nou y de crusparsela.

L' ÚLTIM INCIDENT DE MELILLA (De nostre correspol F. Blanco Coris)

Fuga dels que robaven los taulons, als primers disparos de l' artilleria espanyola

¡No 'n té pocas de tragaderas la minyona!

Maymón Mojatar, al ser trasladat desde Melilla à Málaga, diu que 's va marejar molt.

Serveixi aquesta molestia de compensació à lo moltíssim que 'ls moros han marejat à Espanya.

Las plujas han desfet los traballs de fortificació de Sidi-Aguariaix, fetas ab fanch, en lloc de morter.

Y á pesar de tot, l' heroe de Sagunto, recordantse de las missas de campanya, podrà dir:

—Jo allí vaig anarhi a fer obra de frare.

Los revolucionaris del Brasil han publicat un manifest que tendeix al restabliment del régime imperial en aquell país.

Firma'l manifest l' almirant Gama.

¿Gama ó Gana?

Quan l' heroe de Sagunto vá anar à Frajana, Mu-ley Araaf vá tributarli honors regis, manant tocar un timbal y una corneta.

Si fossem mussulmans diríam:

—Tot ha de ser bufo en la qüestió de Melilla. ¡Es-tava escrit!

Los cabos de kábilas que s' han presentat al heroe de Sagunto pujan à 24, entre 'ls quals hi figura 'l desorellat Amadi.

En tot lo Riff, per lo vist no n' ha més que 24.

En cambi, nosaltres, sols à Melilla hi teníam una trentena de generals ab lo seu corresponent llorón.

Nosaltres, en tot som més rumbosos.

Dels dos metges que assisteixen à D. Práxedes, l' un diu que vá molt bé y l' altre que no pot anar.

Ja ho veuen: tractantse de fusionistas, fins entre 'ls metges que cuydan à un malalt, té de haverhi divergencies.

Bravo per D. Emilio!

La premsa de Madrid dona compte dels seus àpats sucults, dels seus convits, dels seus afanys en prò de que figurin à la séva taula plats exclusivament espanyols.

Los que 's figuravan que s' havia retirat de la política pera posarse à escriure la *Historia d' Espanya*,

s' haurán de contentar tal vega-dà ab un simple *Manual de cuya-na*.

En Castelar va olvidar-se de la restauració de la República espanyola, per consagrarse exclusivament la restauració de la cuya-na nacional.

¡Qui sab, després de tot, si la causa verdadera de la séva incomprendible retirada, obeheix sols à aquell antich refrà que diu aixís: «Por la boca muere el pez.»

¡Gran victoria!

Maymón Mojatar ha sigut pres y 'n l' han entregat pero ab la condició precisa de que nosaltres lo trasladariam à Tanger pa-gantli 'viatje.

Aquesta es la gran satisfacció que 'ns tenian reservada 'ls mo-ros de Melilla.

—Senyors meus !vaya una lata! A Tanger ¿qué li farán? No res: lo fusellarán.... ab balas de xacolata.

Las tropas de Melilla, al tornar Espanya, à falta dels llors de la victoria podrán adornar lo seu asperit ab l' escapulari, regalo de la Reyna Regent.

¡Malaguanyat gasto 'l del esca-pulari!

Los escapularis son completa-ment inútils allà ahont hi ha l' heroe de Sagunto.

Fins aquí no s' ha inventat cap mes *detente bala* que puga competir ab ell.

A Valencia un ensotanat ha obtingut la llicenciació de Teo-logia desarollant la següent te-sis:

«Los dimonis no tan sols ten-tan als homes, sino que Deu pot permétrelos l' obsessió y posses-sió del cos humà.»

No seria mal que algún tonsurat tractés de averiguar si al-gunas vegadas los dimonis que s' apoderan del cos dels homes y més encare dels de les donas, portan sotana y barret de teula.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT
EN LO PENÚLTIM NÚMERO

1.ª XARADA.—*Cu-pó*.

2.ª ANAGRAMA.—*Maca-Cama*.

3.ª TRENCÀ-CLOSCAS.—*Las joyas de la Roser*.

C
P I T
P I C O T
C I C E R O N
T O R O S
T O S
N

5.ª GEROGLIFICH.—*Per bestias los ases*.

CORRESPONDENCIA PARTICULAR

Ciutadans M. Billibis Pata, Pau Xirinachs, Un Processat, J. Campa-nya (Pepe dels Ous), Salabuchs, P. M. M., Un Carquinoy i J. Ol...

—Lo qu' envian aquesta senmane no sà per casa.

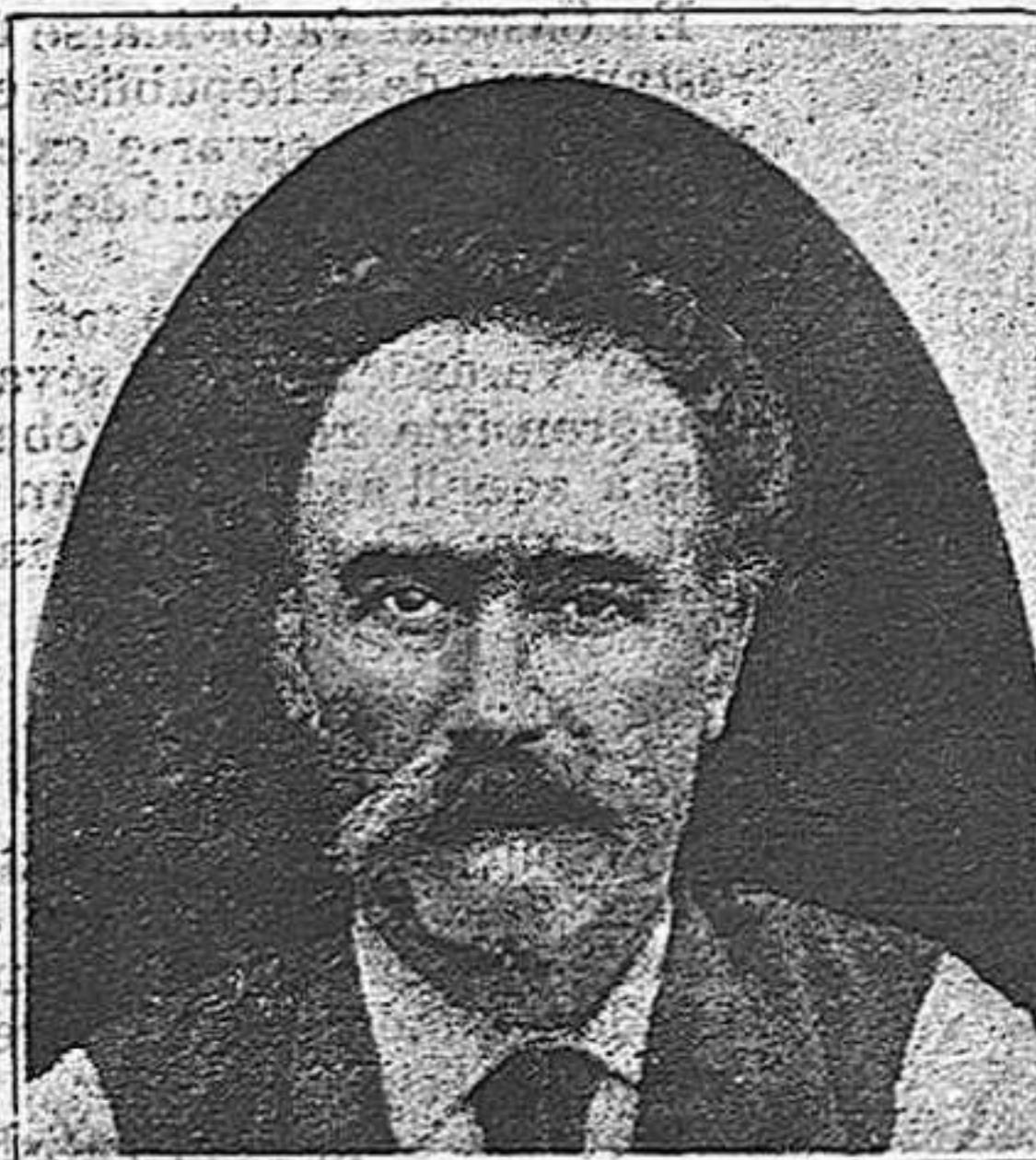
Ciutadans S. Nas F., V. Roig V., Pau Trucas, Noy de Sans, Rey Xich, Un Vilafranqui, P. J. T., Rey Nano y Ll. Cap y Pota.—Inser-tarem alguna cosa de lo que 'ns envian.

Ciutadans P. A. (Riudecols): No hem arribat à entendre la carta, per sas faltes garrafals de ortografia y per ser la tinta massa clara,—J. Alamaliv. Està molt bé.—Xavier Alemany: Lo mateix li dihem res-pekte al seu article, encare que no hi estiguem del tot conformes.—V.

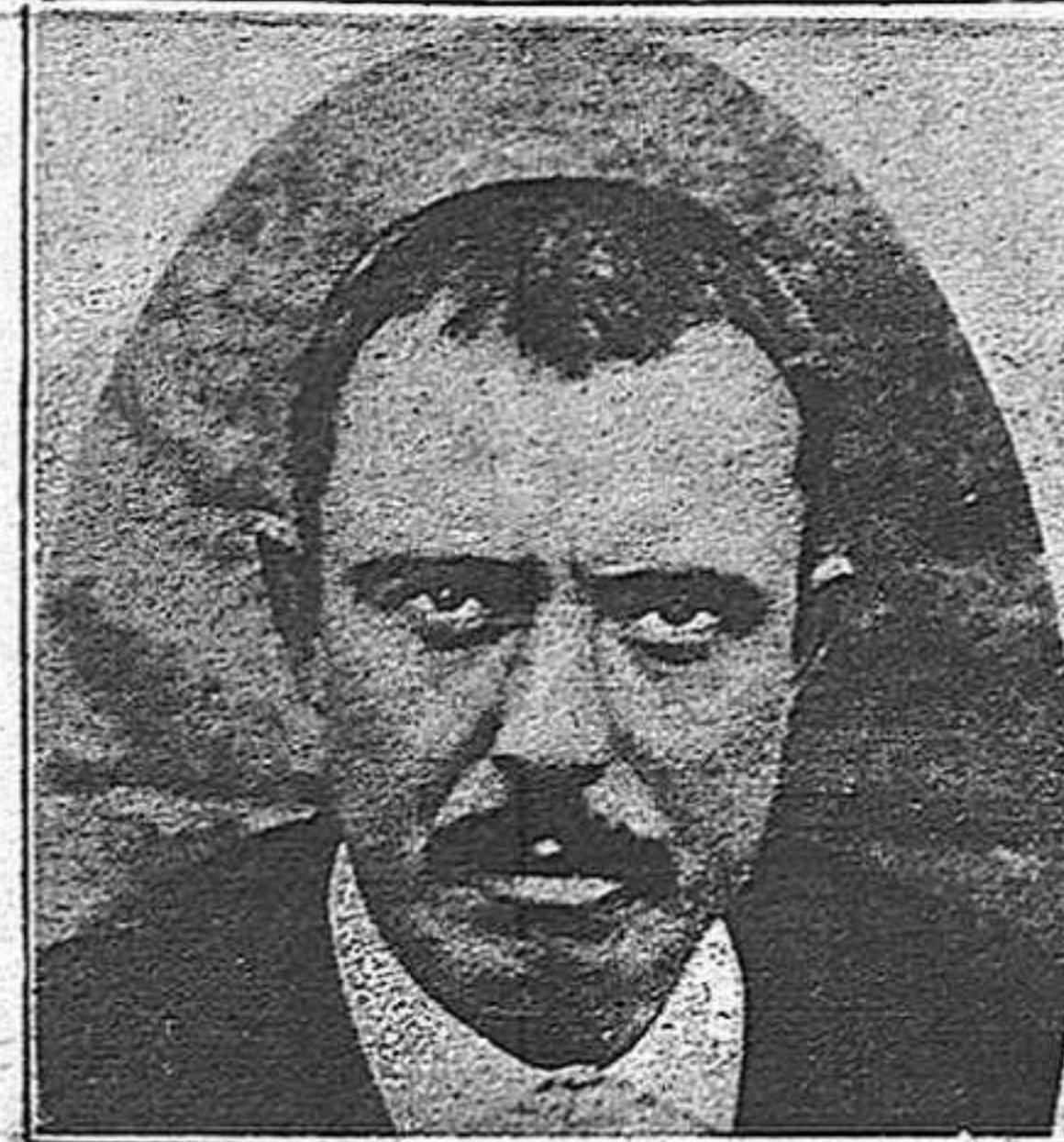
Otero: Al dirli que 'l publicaríam no era la nostra intenció precisar lo número en que veuria la llum, cosa que no podén fer, ja que tot depèn de la combinació dels originals.—Lluís Salvador: La poesia vá bé.—Cantor de Catalunya: Aprofitarem la cansoneta y algunes cantars.—Tres Si-jetant: La carta no té prou interès per veure la llum pública.—Ju-mera: Insertarem lo que 'ns envia.—A. Ramíz: No podem aprofitar més que l' acudit.—J. Vinyas Pons: Los versos van bé: l' epígrama no tant.—P. P. T.: Vé pintat per la CAMPANA y aquí la publiquem.—P.

Giró y B. de V.: No 'ns agrada prou.

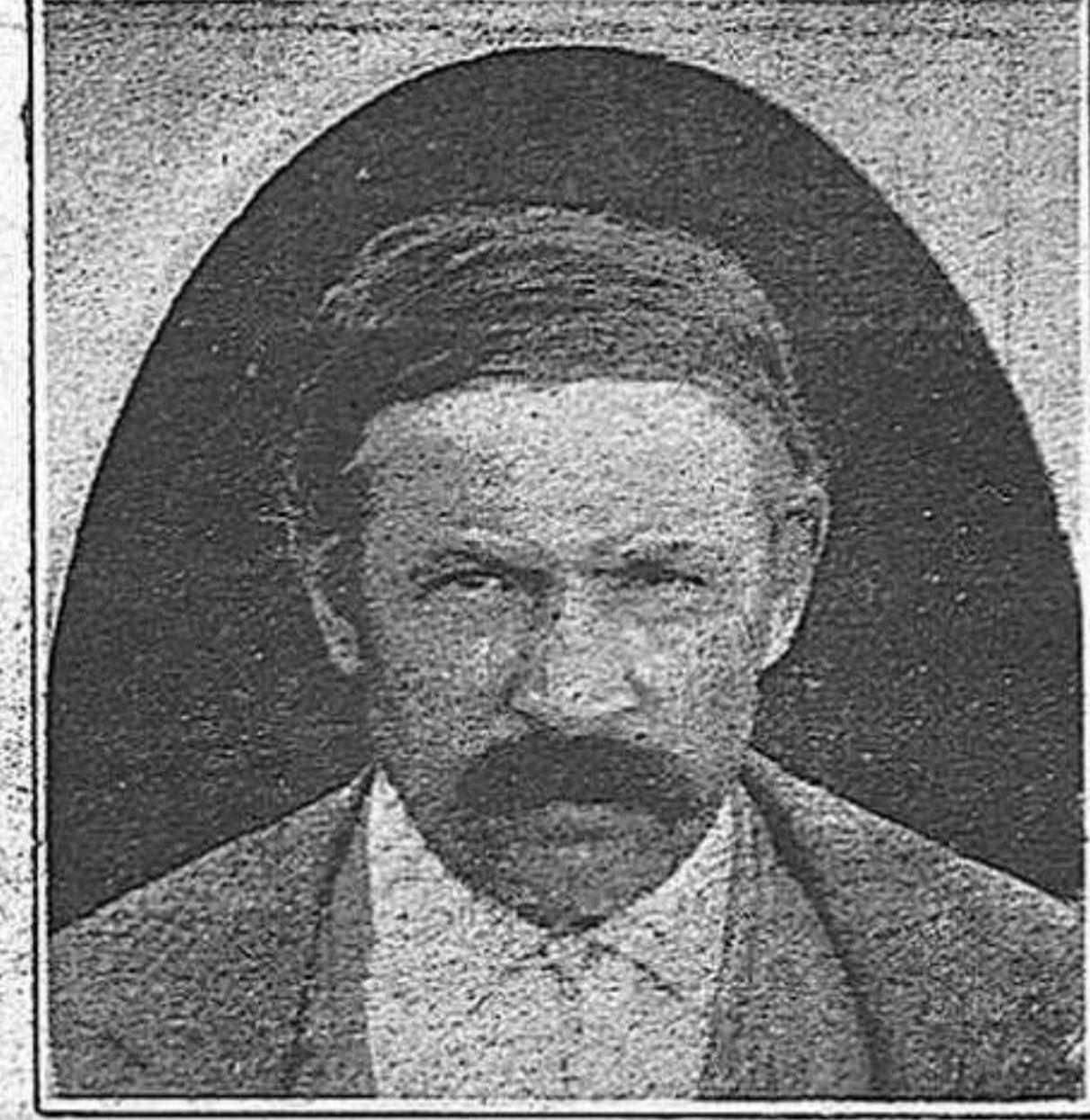
ANARQUISTAS Y DINAMITERS RETRATOS AUTÉNTICHS SIGUEN MITJU VI

Joan Aragó

Ramón Fontanals

Albert Saldani

L' ATENTAT DEL LICEO

DESCUBRIMENTS IMPORTANTS

S'ha adelantat moltissim en l'averiguació de la conspiració anarquista que produí l'atentat de la Gran Via y l' del Gran Teatre del Liceo. Si quan la causa de 'n Pallás no s' hagués procedit ab tanta precipitació, tal vegada, llavars s'hauria posat tot en clar, estalviant a Barcelona un dia de dol, de horror y de vergonya.

Entre 'ls cent vintiquatre presos que son actualment objecte de l'acció de les autoritats, n' hi ha hagut alguns que han acabat per importantíssimes revelacions.

Als noms que citavam la setmana passada ó sigan Codina (Joseph y no Bartoméu, fill de la província de Girona y no de Bellmunt, com digué algun periódich), Mariano Cerezuelo, aragonès, Joseph Bernart, enquadrador, l'italià Rinaldi (que ara ja torna a nomenar-se així y no Ruggiero), y l'italià Saldani l' qual continua protestant de la seva ignoscència, s' hi ha de afegir lo de Jaume Sogas, obrer embalador que, segons sembla, tingue amagat a casa seva al autor verdader del disparo de la bomba del Liceo poch després de ocorregut lo fet.

Sogas seguia detingut un de aquests últims dies, y feu, á lo que se suposa, gravíssimes revelacions, respecte á la forma en que 'ls anarquistas celebraven les seves reunions y respecte als compromisos qu' en elles adquirian.

S' hi ha de afegir també l' de un tal Fruito, teixidor mecànic de Sabadell, que, segons sembla, declará que havia posseït unas bombes semblants á las que van ser disparades á la Gran Via y al Liceo, construïdes per en Codina. A conseqüència de aquesta revelació, la guardia civil practicá un reconeixement en un siti solitari dels alrededors de Sabadell y logrà descobrir las quatre bombes que 'tal Fruito havia amagat allí, y que li havien sigut confiades pels anarquistas Codina y Bernich.

S' hi ha de afegir, finalment, al italià Vacherini, pres també últimament en una casa de Sant Gervasi de Cassolas, ahont, entre altres documents, li sigüe trobada escrita de son puny y lletra la frasse qu' en Pallás pronuncià camí del patibul: «La vengança serà terrible.»

Se creu que 'tal Vacherini signé l'organizador del grup anarquic titulat *Benvènuto Salud*, del qual formavan part los presunts autors y còmplices dels atentats de la Gran Via y del Liceo.

Vacherini es sabater de ofici, natural de Liorna, solter y conta 30 anys d'edat. Si realment resulta organizer del grup indicat, la seva participació en los fets que 's persegueixen seria de les més importants.

Lo referit grup constava de uns vinticinc individuos tots ells de idades exaltadíssimas, entre 'ls quals s' hi contaven lo difunt Pallás, Codina, Cerezuelo y alguns altres companys, molts d'ells detinguts en aquests moments. Sembla que solian reunir-se en una cerveceria ó cafetí del carrer de la Diputació, estant també 'l dueny del establiment en poder de las autoritats.

Se diu finalment que tant Vacherini com Navarro, un altre anarquista detingut també, no han negat la seva assistència á las reunions celebradas pera preparar los atentats de la Gran Via y del Teatre del Liceo.

**

A conseqüència de haver sigut posats en comunicació algunos dels presos, dos ó tres periodistas se dirigiren l' altre dia al edifici del carrer de Amalia, y lograren cambiar ab ells ràpidas paraules.

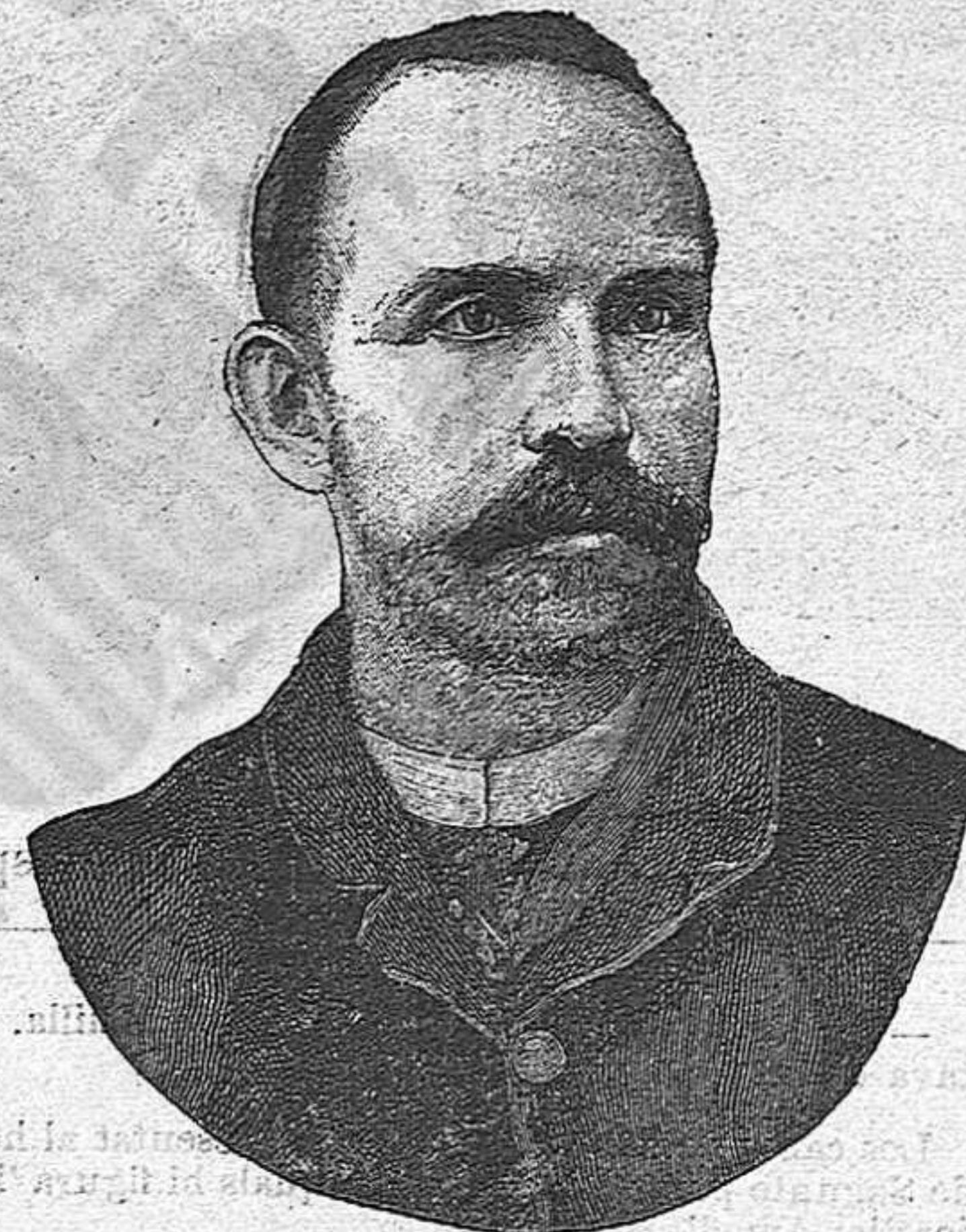
Entre 'ls que pogueren veure s' hi contan Joseph Codina y Juncá, Mariano Cerezuelo, Joseph Bernart, Jaume Sogas y Rinaldi.

Codina estava molt animat y comunicatiu. Digué que havia construït varis bombas Orsini, destinant-ne dos al general Martínez Campos. Manifestà qu' ell mateix havia de disparar-les, portantlas amagades dintre de la faixa, l' dia de la parada del Passeig de Sant Joan: qu' esperá que 'l general sortís per cometre l' atentat; pero que un guardia-civil de caballeria 'l cridà demanantli que li posés bé l' espuela, per lo qual, se cregué descubert. Mes tard se dirigi al encreuament de la Gran Via y del carrer de Clars, resolt á realizar lo seu propòsit; però l'Estat major general estava rodejat de molta gent del poble, entre la qual s' hi contava un gran número de traballadors, y Codina desistí de disparar las bombas, temerós de fer mal á tanta gent.

—Pero no soch cobart —deya— y la prova de que no 'n soch

J. Nachez

L'anarquista Vaillant, autor del atentat de París

es que 'l 12 d' octubre del any 92, á las vuit del vespre vaig introduirme sol, enterament sol, á la casa del jutje municipal de Sant Feliu de Guixols, colocant un paquet de set cartutxos de dinanita, calantli foç ab un cigarro puro que fumava, y furent de allí á veure l' efecte que produví la explosió.

Confessats aquests fets ab una sanch freda incomprendible, negà la seva participació en l' atentat del Liceo.

Bernard, acusat de haver posseït los motíllos de fusta que serviren per la fundició de las bombas, digué als periodistas que fins cinquè dies després de ocorregut lo fet del Liceo, no havia tingut coneixement de qui era l' autor del fet, haventli sigut presentat. Declará que dit subjecte 's deya Santiago Salvador Franch.

També Jaume Sogas revelà als periodistas que l' autor del

atentat á qui havia amparat á casa seva, tenintlo amagat algunes dies, no era altre que 'n Santiago Salvador Franch.

Rinaldi, confessant les seves idees anarquistas, manifestà que may havia tingut relacions de cap mena ab los grups de Barcelona.

Y en quant al aragonés Cerezuelo escoltava somrient la xermeica dels seus companys de cantiver, y per la seva part se mostrava sumament reservat, eludint las interrogacions dels periodistes.

Fins aquí teniam que tots aquests subjectes coneixian lo fet y havian tingut en ell una participació més ó menos eficàs y directa; pero cap dels interrogats apareixia com l' autor material del disparo que tan grans estragos produí.

La circunstància de citar al Santiago Salvador feya creure á molta gent que aquest nom era imaginari, inventat únicament ab lo propòsit de despistar á la policia.

No sigueix així. Santiago Salvador té existència real, y tant la té, que 'l dia 2 va caure en poder de la policia, en una casa de Zaragoza.

Feyà cosa de 20 dias que havia fugit de Barcelona, havent anat fins á Barbastro en companyia de Cerezuelo: de Barbastro s' dirigi á Alcañiz, havent anat per últim á Castelserás, província de Teruel, qu' es lo seu poble natal. A Castelserás se trobava desde 'l dia 22 de Desembre amagat á casa del seu paisà Anton Alfaro Inés. Allí camtiá de roba. Dos dias després per camins extraviats se dirigi á Hijar, prop de qual població trobà á un paisà seu, nomenat Manuel Mencías Montañés, manifestantli que tractava de fugir á França puig tenia notícia de que 'l buscaven per agafarlo á conseqüència de professar ideas anarquistas.

Se detingué á Zaragoza, á casa de un seu parent nomenat Julio Sancho, habitant en la plassa de Sant Ildefonso, número 20, pis tercer, y havent tingut confidencias reservades de la seva permanència allí, 'l Sr. Larroca interessà la seva captura.

Al venire's descubiert Santiago Salvador, posà má á una pistola y 's dispara un tiro; tractá també de heures una ampolla de veneno; y no per aixó logrà suicidarse, com intentava; pero si quedà ferit de alguna gravetat segons diuen. Ja en poder dels agents de l' autoritat, confessà ser ell l' autor del disparo de las bombas del Liceo declamant contra la tirania burguesa.

Salvador, te 33 anys, es d'estatura alta, de complexió flaca, ros, està mitj tisich, te 'ls ulls petits y vestia pantalón de vellut y brusa y portava boyna. Un detall que 'no deixa de ser significatiu: la seva família es molt significada per sus reconegudas opinions carlistas.

Havia sigut pagés y havia vingut á Barcelona com á jornaler. Per altercats que havia tingut, permanasqué en lo correccional de Valencia desde 'l dia 21 de Setembre á 21 de Octubre. Aquí á Barcelona havia fet de matutero. Estava en relacions directas ab lo grup *Benvènuto Salud* y era conegut per la violència del seu caràcter. Se diu finalment qu' era casat, y que la seva dona resideix al Poble Nou.

A Castelserás han sigut presos los veïns Constanci Blasco y Manero qu' es qui rebia la correspondencia y 'ls periódichs de Santiago Salvador, y Anton Alfaro Inés qu' es qui 'l tenia amagat á casa seva.

Los presos que fins ara han sigut declarats processats com a complicats en las explosiones de Barcelonà y de Vilanova y Geltrú son los 18 següents:

Rinaldi, Saldani, Mir, Aragó, Navarro, Vacherini, Miralles, y Nachez, que permaneixen en la presó de Barcelona; y Codina, Cerezuelo, Carbonell, Archs, Fontanals, Ripoll, Sogas, Sabat, Fruito y Bernart, los quals, la matinada del dimecres siguieren trasladats al Castell de Montjuich, assegurantse que serán somesos á l' acció del Consell de Guerra, dada la conseqüència del atentat de la Granvia y 'l del Liceo, y per ser l' explosió de Vilanova un atac á la Guardia Civil.

Tots los antecedents que portém relatats coloquen la qüestió anarquista y 'ls horribles atentats de la Granvia y del Liceo, á plena llum.

Creyem ab sobrat motiu que no quedará per descobrir ni 'l mes infim detall de un assumptu que ab tan just motiu ha preocupat á la opinió pública.

J.

LOPEZ, editor. — Rambla del Mitj, 20.

A. Lopez Robert, impresor. — Asalto, 63. — BARCELONA